

Prima opinio tractatur.

2. In qua est prima opinio, quæ non solum de accidentibus ejusdem speciei, sed etiam diversarum specierum, si sub eodem genere proximo contineantur, negat posse simul esse in eodem subjecto. Videatur D. Thom., 1 part., quæst. 85, artic. 1, ubi: *Impossibile (inquit) est idem subjectum perfici simul pluribus formis unius generis et diversarum specierum, sicut impossibile est quod idem corpus secundum idem simul coloretur diversis coloribus, vel figuretur diversis figuris.* In quæst. autem 8 de Verit., art. 14, id declarat de formis existentibus in actu perfecto. Quam expositionem amplectuntur communiter Thomistæ, et ita solvunt argumenta de pluribus speciebus intelligibilibus seu sensibilibus sub eodem proximo genere contentis (ut sunt species hominis et equi), in eadem potentia simul existentibus, et de duabus scientiis, verbi gratia, vel duabus virtutibus moralibus vel theologis, quæ, cum specie differant, et sub eodem proximo genere contineantur, simul esse possunt in eadem potentia, etiam cum perfecta intensione; hæc enim et similia dicunt esse simul solum in actu incompleto, quia solum sunt simul in actu primo seu in habitu, non in actu secundo.

3. Sed revera difficile est opinionem hanc in ea generalitate simpliciter et absolute sustinere. Primo, quia non potest sufficiens ejus ratio reddi; ut enim bene Scotus objicit, in 4, dist. 3, quæst. 6, § *Ad quæstionem igitur*, in exemplis, quæ D. Thom. supra attulit, ideo illa accidentia specie differentia non possunt esse simul, quia includunt aliquam oppositionem in ordine ad subjectum; semper enim duo colores opponuntur, aut tanquam extreme contrarii, aut sicut extremus et medius, aut sicut accedentes magis ad alterum extremorum; figuræ etiam includunt repugnantiam in situ, aut in rectitudine et obliquitate, vel aliqua re simili; non est autem necesse omnia accidentia specie differentia habere hujusmodi oppositionem respectu subjecti. Deinde non male urget Durand., in 2, dist. 3, quæst. 8, argumentum de speciebus intelligibilibus (quamvis ipse male illo utatur ad negandas species intelligibiles); argumentatur igitur, quia, quamvis intellectus actu non intelligat, species plures sunt perfectæ et completæ, quantum ad actum informandi; nam actualis operatio nihil refert ad esse completum formæ. Respondet Cajet., 4 part.,

quæst. 85, art. 4, hoc esse verum de speciebus in esse reali, non tamen in esse intelligibili. Sed, ut omittam hanc esse quamdam petitionem principii in quæstione quam ibi disputat, scilicet, an possit intellectus simul habere plures actus intelligendi; quia, ut ipsemet exponit, illud esse intelligibile, nihil aliud est, nisi quod actu moveat potentiam ad actualem considerationem; ut hoc (inquam) omittam, ad quæstionem de qua hic agimus satis est quod duo accidentia secundum suum esse reale simul habeant actum informandi completum in eodem subjecto. Et idem argumentum fieri potest de habitibus virtutum moralium, aut scientiarum, in quibus non habet locum illa distinctio de esse reali aut intelligibili. Et ex his potest extendi argumentum etiam ad actus; non enim repugnabit eos esse simul, quantum est ex parte ipsorum, aut ex parte potentiæ receptivæ, si non desit virtus activa quæ possit simul illos efficere; quia in reliquis non est major repugnantia inter actus, quam inter habitus ejusdem generis, si alias non sint contrarii.

4. Et ita etiam solvitur ratio quam D. Thom. insinuat in dicta quæstione 8 de Verit., scilicet, quia actus ejusdem generis respiciunt eandem potentiam, et terminant illam; non potest autem simul eadem potentia pluribus actibus terminari. Respondetur enim hoc esse verum in actibus adæquatis eidem potentiæ, non vero in inadæquatis; ut in præsentia una species vel unus habitus non est adæquatus actus primus intellectus, quia non perficit illum in ordine ad adæquatum objectum ejus; et ideo possunt in eo simul plures esse, etiamsi sint ejusdem generis, donec integre et adæquate ipsum perficiant. Et idem dicendum erit de quibuscunque formis accidentalibus. Ut, verbi gratia, calor et siccitas, quamvis fortasse conveniant in genere proximo, possunt in eodem igne simul esse, quia neutra illarum qualitatum per se implet capacitatem naturalem ignis, neque passivam, quam habet ratione materiæ, neque quodammodo activam, quam habet ratione formæ per naturalem dimanationem. Propositio ergo illa D. Thom., ut aliquo sensu vera sit, intelligenda est de formis quæ complete et adæquate actuant potentiam subjecti in tali genere, seu ratione, ut magis ex dicendis patebit. Hæc enim opinio, quæ hactenus tractata est, non fundatur in individuatione accidentium, et ita non referebat ad præsentem quæstionem; tamen necessario præmittenda

fuit, tum ad complementum doctrinæ, tum etiam quia lucem affert ad ea quæ dicemus.

Secunda opinio.

5. Secunda ergo opinio etiam extrema est, nulla omnino accidentia ejusdem speciei posse simul esse in eodem subjecto. Quæ existimatur esse Aristotelis, 5 Metaph., cap. 10, text. 15, dicentis, illa accidentia differre specie, quæ cum in eadem substantiâ sint, differentiam habent. Ubi D. Thomas, lect. 12, generalem rationem reddit illius assertionis, quia impossibile est plura accidentia ejusdem speciei in eodem subjecto esse. Idem docet 3 part., quæst. 35, art. 5, ubi etiam plures relationes solo numero diversas non admittit in eodem patre respectu plurium filiorum, neque in eodem filio respectu patris et matris. Et ita generaliter defendunt hanc opinionem Capreol., in 1, dist. 7, quæst. 2; Cajetan., 3 part., quæst. 35, art. 5; Hervæus, Quodlib. 3, q. 9, et in 3, dist. 8, q. 1; et ibi Palud., q. 2; Soncin., 7 Metaph., q. 4, ubi plures rationes adducit. Sed præcipua sumitur ex individuatione; nam distinctio in formis solum est, aut formalis, quæ est specifica, aut materialis ex subjecto, quæ est numerica ex Arist., 3 Metaph., c. 3, lib. 5, c. 6; ergo ubi neutra istarum intercedit, non potest esse distinctio; ergo, ubi est unitas specifica accidentis in eodem subjecto, non potest esse pluralitas numerica. Confirmatur, quia alias, qua ratione possent duo accidentia solo numero diversa in eodem subjecto simul inesse, possent etiam in infinitum multiplicari, quia non est major ratio de una multitudine quam de alia; unde inferetur esse in eodem subjecto infinitas relationes, et alia similia incommoda.

6. Sed difficile etiam est sententiam hanc in tota hac generalitate absque ulla exceptione sustinere, propter varia exempla in quibus plane videtur deficere, quæ statim afferemus. Et ideo, quamvis nullus auctorum sententiam extreme contrariam simpliciter doceat, scilicet, quæcunque accidentia solo numero differentia, cujuscunque speciei sint, posse simul esse in eodem subjecto; id enim non solum Aristoteli et omnibus philosophis, sed etiam ipsi experientiæ aperte repugnat, ut supra tactum est, et ex dicendis latius constabit; plures tamen exceptiones et limitationes adhibent prædictæ sententiæ; quia vero difficile est mediam viam eligere, et ra-

tionem ejus reddere, ideo in hac exceptione facienda inter se non conveniunt.

Tertia opinio.

7. Tertia ergo opinio est Thomistarum, distinguendum de accidentibus in actu completo vel incompleto; nam priori modo negant posse simul esse in uno subjecto accidentia solo numero differentia, propter rationes factas et auctoritatem Aristotelis et D. Thomæ, quos sic exponunt. Posteriori autem modo id admittunt. Ita Cajetan., 1 part., q. 95, art. 4. Clarius Capr., in 2, distinct. 3, quæst. 2, ad argumenta cont. 9 concl.; Javell., 5 Metaph., q. 16. Qui videntur hoc sumpsisse ex D. Thom., q. 8 de Verit., art. 14, et præcipue videntur ducti argumento specierum intentionalium; quia negare non possunt quin plures solo numero differentes possint esse in eodem subjecto, scilicet, in eodem intellectu, vel in eadem phantasia, vel in eodem medio secundum eandem partem.

8. Sed imprimis hæc distinctio non est sufficiens: nam ostendemus inferius, non solum hæc accidentia intentionalia, sed etiam plura alia secundum totum suum esse completum, posse simul esse in eodem subjecto. Deinde de his accidentibus intentionalibus redit argumentum supra factum, qua, scilicet, ratione dicantur esse incomplete in subjecto, an quia non efficiunt, vel quia non plene informant; hoc posterius est falsum, quia secundum totum suum esse insunt; ergo informant; primum autem videtur impertinens, quia completum esse accidentis non consistit in efficiendo, sed informando. Accedit tandem quod, si hæc accidentia non possunt esse in eodem subjecto propter individuationem, ergo idem erit, sive sint in actuali operatione, sive non; quia priusquam operentur, habent suam individuationem ex subjecto; ergo, vel illa ratio congrua non est, vel æque probat hæc accidentia non posse distingui numero in eodem subjecto, etiam dum non operantur.

Quarta opinio.

9. Quarta opinio est, accidentia propria, seu quæ intrinsece manant a subjecto, non posse plura solo numero differentia esse in eodem; ea vero, quæ sunt accidentia communia, posse simul esse. Ita Jandun., 5 Metaph., q. 36. Ratio prioris partis est, quia natura abhorret superfluitatem; unde, cum accidens proprium sit intrinsecum naturæ, et unum

sufficiat ad naturæ functionem et finem, non multiplicatur. Et hinc sumitur ratio alterius partis; nam, cum accidens commune ab extrinseco et per accidens sæpe proveniat, non repugnat multiplicari in eodem subjecto, et ita contingit plures calefactiones fieri simul in eodem ligno a diversis ignibus.

10. Sed hæc sententia, licet quoad priorem partem vera sit, tamen quoad posteriorem non est in universum vera, quia nec plures albedines nec plures calores possunt simul esse in eodem subjecto, cum tamen hæc sint accidentia communia. Neque id, quod dicitur de pluribus calefactionibus, verum est, nam quando duo ignes idem lignum secundum eandem partem calefaciunt, sicut efficiunt unum calorem, ita et unam calefactionem, quæ a singulis est partialiter, et ab utroque simul ut a causa totali. Præterea, si regula illa esset generaliter vera, sequeretur duas scientias ejusdem speciei, et in ordine ad idem objectum, similiter duas temperantias solo numero diversas posse simul esse in eodem, quod non est probabile. Denique obstat ratio generalis, quia etiam in extraneis et accidentalibus mutationibus agens extrinsecum intendit assimilare sibi passum; unde, si invenit simile, non iterum agit in illud; alias, postquam illud semel sibi assimilaret, iterum atque iterum ageret in illud, et sic in infinitum procederet actio, saltem quoad multiplicationem formarum accidentalium. Et eadem ratione, res omnino similes in eodem accidente ad invicem mutuoque sese immutarent, et similia accidentia in seipsis multiplicarent. Imo, eadem vel majori ratione, idem ageret in seipsum, per unum accidens aliud simile in se producendo, vel, si jam haberet duo, efficeret tertium, et sic in infinitum, quæ omnia sunt plane falsa et absurda. Unde colligitur, etiam in his mutationibus accidentalibus, principium earum ex parte subjecti esse privationem similis formæ; et ideo hujusmodi mutationem non tendere ad multiplicandum accidens ejusdem speciei in eodem subjecto.

Quinta opinio.

11. Quinta opinio distinguit de accidentibus quæ fiunt per proprium motum, vel quæ sine motu fiunt, et de prioribus negat posse simul esse in eodem subjecto, propter rationem adductam, quod motus fit ex contrario in contrarium; de posterioribus autem affir-

mat posse simul esse in eodem subjecto accidentia solo numero diversa. Hanc opinionem refert Fonseca, lib. 5, cap. 10, q. 1, sect. 1; soletque tribui Soto, Gabr., Durand. et aliis, in 3, d. 8; tamen Durand. ibi, quæst. 3, nihil de hoc dicit, sed potius in solutione ad 1, in accidentibus absolutis solum admittit ea, quæ sunt ejusdem speciei, posse esse in eodem supposito secundum aliam atque aliam partem; in relativis vero secundum aliud et aliud fundamentum. Gabr. autem ibi, art. 3, dub. 1, nullam distinctionem adhibet, sed simpliciter negat repugnare duo accidentia solo numero differentia esse in eodem subjecto. Et fere eodem modo loquitur ibi Scotus, quæst. unica. Indicat tamen per operationem agentis naturalis non fieri multiplicationem qualitatum ejusdem rationis in eodem subjecto; quia naturale agens intendit formam præexistentem imperfectam perficere; et ideo non inducit omnino aliam formam, sed aliquem gradum, seu quasi partem quam unit præexistenti, ut illam perficiat. In quo significat distinctionem illam de accidentibus, quæ fiunt per motum, vel sine illo. Quam etiam insinuat Ant. Andr., 5 Metaph., q. 8. Dicit enim relativa accidentia solo numero differentia posse esse in eodem; de absolutis vero subdistinguit, nam quædam educuntur de potentia subjecti, et hæc non multiplicantur numero in eodem subjecto; alia vero non educuntur, et hæc possunt multiplicari. Et hujusmodi putat esse lumen, de quo perspectivi contendunt a duobus luminosis duo lumina produci in eadem parte subjecti, quia duas umbras efficiunt, et quia ablato uno luminoso aliquod lumen in aere corrumpitur, et aliquod manet.

12. *Omnia accidentia subjecto inherencia, de ejus potentia educuntur.* — Sed hæc partim falsa sunt, partim non satisfaciunt. Et, ut ab hoc ultimo incipiamus, falsum est aliqua esse accidentia in subjecto, quæ eo modo quo in eo fiunt, de ejus potentia non educuntur¹, quia omnia pendent a subjecto in fieri et in esse, et specialiter de lumine constat educi ex potentia subjecti; non enim creatur, nec solum in subjecto fit, sed ex subjecto, concurrente scilicet aere, verbi gratia, in genere causæ materialis ad effectum ejus. Falsum est etiam, lumina multiplicari numero in eodem subjecto; neque est ulla experientia qua id probari possit; nam solum docet experientia

¹ De hoc latius disp. 4.

cæteris paribus, plus agere duo luminosa in eadem parte, quam alterum tantum; sed id non est propter multiplicationem luminum, sed propter majorem intensionem ejusdem luminis, ex quo fit ut, ablato uno agente, vel in ea parte ad quam pervenit unius actio, et non alterius, minor appareat effectus, non quia unum lumen corrumpatur et maneat aliud, sed quia idem remissius fiat et conservetur. Et hinc est etiam ut interdum resultent duæ umbræ, quia umbra nihil aliud est quam carentia vel diminutio luminis, et sæpe fit ut, interjecto uno corpore duobus luminosis inter se distantibus, in uno loco impediatur actionem unius, et in alio distante actionem alterius, in loco autem intermedio neutrius actio impediatur; et inde fit ut plures umbræ appareant. Et hinc confutatur facile prima distinctio de accidentibus quæ fiunt per motum, vel sine illo; nam, si motus sumatur in rigore pro motu successivo, qui fit ex contrario, exemplo luminis constat esse falsam posteriorem partem; nam lumen non fit per motum, sed per mutationem instantaneam, nec fit ex termino positivo contrario, sed ex privativo, et tamen multiplicari non potest in eodem subjecto. Item illa distinctio videtur valde per accidens; quid enim refert ad hanc numericam distinctionem, vel identitatem accidentium, quod fiant per motum vel per mutationem? Quia distinctio accidentium non inde sumitur, sed vel ex seipsis, vel ex subjecto. Quod si subjectum est tantum in potentia ad unum calorem qui successive fit, cur non dicetur etiam esse tantum in potentia ad unum lumen, licet simul fiat? vel ex contrario, si est in potentia ad plura lumina, cur non erit in potentia ad plures calores? Quod si dicatur, in his, quæ successive fiunt, agens non intendere inducere novum accidens, sed perficere præexistens, idem dicetur de lumine et quacunquæ alia simili qualitate, quæ sicut fit in instante ex privatione opposita, ita etiam potest intendi in instanti ex privatione tantæ intensionis. Unde hic etiam locum habet ratio supra tacta ex Scoto, quia non solum motus successivus, sed omnis actio naturalis agentis est, ut passum reddat sibi simile; et ideo non agit in simile, sed requirit in passo privationem, ut principium suæ actionis; quando ergo lumen est in aere ut quatuor, et applicatur novum luminosum, non aget in aerem quatenus sibi simile est in quatuor gradibus, sed potius quatenus est dissimile in ulterioribus gradibus; est ergo ea-

dem ratio accidentium, quæ per mutationem vel per motum fiunt.

13. Quod si motus in ea distinctione non in eo rigore sumatur, sed ut comprehendit mutationem, ita ut sensus sit, ea accidentia, quæ per se fiunt per propriam actionem, non multiplicari in subjecto secundum numerum, alia vero multiplicari, sic etiam impugnari potest distinctio: primo, quia datur per ea quæ sunt valde extrinseca et per accidens ad distinctionem numericam accidentium. Secundo, quia neutra pars videtur esse constans; nam species sensibiles fiunt per propriam actionem, et tamen multiplicantur numero in eadem parte medii; sonus etiam videtur per se fieri propria actione, et tamen multiplicatur numero in eodem subjecto, ut experientia probare videtur; audimus enim concentum plurium vocum in eodem tempore et per idem medium, quod fieri non posset nisi soni essent diversi. E contrario vero figura non fit per se primo per motum, et tamen non potest multiplicari numero in eodem subjecto, et idem est in omnibus similibus absolutis, quia non possunt multiplicari per mutationem alicujus extrinsece, ut relativa, et ideo, sicut per se non fiunt, ita nec per se multiplicari possunt in eodem subjecto; neque etiam concomitanter, quandoquidem forma illa, quæ per se fit, et ad quam consequuntur, non multiplicatur numero in eodem subjecto.

14. *Accidentia relativa multiplicari possunt sub eadem specie in eodem subjecto, non tamen omnia.* — Præterea, distinctio de absolutis et relativis, non satisfacit omni ex parte; nam, si relativa sumantur in rigore pro relativis secundum esse, et prædicamentibus, verum quidem est posse hæc aliquando multiplicari numero in eodem subjecto, ut agentes de relationibus dicemus; sed non est hoc in universum verum; ratio enim creaturæ non potest in eodem subjecto multiplicari. Sed minus universalis est alia pars de absolutis, ut patet exemplis adductis de speciebus, et de sonis, et similibus. Alia distinctione utitur Fonseca, loco supra citato, sectione tertia, quæ magna ex parte cum prædictis coincidit. Et summam dicit, ex accidentibus naturaliter acquisitis per motum aut mutationem motui conjunctam, non posse dari plura ejusdem speciei in eodem subjecto, et de his explicat in quarta dictum Aristot., quod in hoc sensu universe et sine exceptione verum esse intelligit. Addit vero subinde, ex accidenti-

bus, quæ non intenduntur, et remittuntur, sive per motum, mutationemve motui conjunctam, sive alio modo acquirantur, necessarium esse dari pleraque ejusdem speciei in eodem subjecto. Unde videtur priorem sententiam limitare ad ea accidentia quæ intenduntur et remittuntur; et ita prior sententia non est omnino generalis, ut in quarta conclusione significat. Sed neque cum illa limitatione videtur in universum vera hæc sententia, quia species intentionales intendi possunt et remitti, et nihilominus in eodem subjecto multiplicantur; probabile est etiam sonum remitti et intendi, quem tamen ipse dicit in eodem subjecto multiplicari. Quod etiam ibidem addit, in ordine ad potentiam Dei absolutam non posse in eodem subjecto esse plura accidentia numero distincta, quando talia sunt ut natura sua in unum numero intensius coalescant, difficile creditu est, ut statim latius declarabo.

Resolutio questionis quoad modum quo plura accidentia similia possunt simul esse in eodem subjecto.

15. In tanta ergo sententiarum varietate, difficile est certam aliquam regulam in hac re præscribere, ejusque veram rationem assignare. Duo tamen mihi in hac materia certa videntur. Unum est, universalem hanc negativam propositionem, non posse plura accidentia ejusdem speciei esse in eodem subjecto, non posse absolute et simpliciter, seu sine aliqua limitatione verificari. Quod maxime mihi probant exempla de speciebus intentionalibus et de relationibus, supponendo eas esse aliquid reale distinctum ex natura rei ab absolutis. Exemplum autem de sono adductum, non est adeo convincens, tum quia non est certum, sonum fieri per se primo per illum motum seu actionem; tum maxime quia non satis constat plures sonos, qui audiuntur, in eadem parte subjecti esse; nam semper fiunt in principio in locis distinctis, et ibi proprie percipiuntur; quando autem perveniunt ad auditum, vel ad partem mediæ auditui propinquam, fortasse jam non perveniunt secundum esse reale, sed secundum intentionale tantum. Alia exempla adduci solent de continuitatibus et durationibus duorum motuum, qui simul in eodem fieri possunt, ut verbi gratia, idem lignum potest simul calefieri et exsiccari, qui duo motus, licet specie diversi sint, tamen continuitates et durationes eorum solum

numero differre videntur. Sed hæc exempla non admodum cogunt, tum quia valde probabile est, nec durationem esse accidens aut modum ex natura rei distinctum ab existentia rei durantis, nec continuitatem intrinsicam seu entitativam a re ipsa continua; tum etiam quia, etiamsi admittamus hujusmodi accidentia, illa non insunt immediate mobili, sed mediante motu quem afficiunt; et ideo non sunt proprie in eodem subjecto secundum idem. Tamen priora exempla sufficiunt, quibus addi potest quod eadem potentia potest habere simul plures actus numero distinctos, quamvis fortasse non omnino similes, vel summe perfectos, ut si voluntas vel appetitus simul ament duos homines actibus diversis; vel, si beatus (ut multi volunt) simul amet Deum necessario et libere ex charitate.

16. *De quibus accidentibus judicandum posse coexistere in uno subjecto, de quibus non.* — Secundo, est certum, non in quacunque specie accidentium posse naturaliter contingere ut plura, quæ solo numero differunt, simul sint in eodem subjecto. Hoc constat de omnibus proprietatibus quæ ab intrinseco conveniunt, ut sunt quantitas, quæ ab intrinseco convenit ratione materiæ, potentiæ seu facultates connaturales, quæ in unaquaque remanant a forma, et in eadem parte subjecti nunquam multiplicantur intra eandem speciem, ut inductione satis constat. Item reales et absolutæ qualitates, vel primæ, quibus materia disponitur, vel secundæ, quæ ex his resultant, ut experientia etiam probari potest; nam instantia, quæ adduci solet de gradibus intensionis, non est ad rem; nam illi non proprie numero differunt, de quo alias. Idem denique est probabilius de lumine et similibus. Quæ autem generalis regula tradenda sit, aut quæ ratio differentiæ assignanda, nihil invenio quod mihi ex omni parte satisfiat. Possumus autem hoc modo id explicare. Quædam accidentia ita differunt solo numero, ut præter distinctionem entitativam in reliquis omnibus habeant quamdam similitudinem et convenientiam, scilicet in munere vel officii, ad quod destinantur, et in quacunque habitudine quam dicunt, ut sunt duo calores, duæ albedines, et similia. Alia vero sunt, quæ, licet in specifica ratione convenient, et sub ea tantum numero differant, tamen non habent inter se tantam similitudinem, sed differunt vel in munere, vel in habitudine. Ut verbi gratia, duæ species

visibiles Petri differunt numero priori modo. Duæ autem species visibiles Petri et Pauli differunt numero hoc posteriori modo; non enim sunt tam similes inter se sicut illæ duæ; nam diversas habent habitudines transcendentales ad objecta, et ad diversa munera ordinantur.

17. Dico ergo tertio, accidentia prioris generis non posse multiplicari numero in eodem subjecto, quæ vero sunt posterioris generis, posse multiplicari. Et utrumque potest probari inductione et exemplis adductis. Ideo enim accidentia omnino absoluta nunquam in eodem subjecto multiplicantur numero, quia sunt similia priori modo; accidentia vero respectiva, sive prædicamentali, sive transcendentali respectu, multiplicari possunt, quia cum specifica unitate habere possunt aliquam dissimilitudinem, veluti materialem, cujus occasione multiplicari possunt, unde fit ut respectu ejusdem nunquam possint multiplicari; et ideo non potest multiplicari relatio creaturæ, quia terminus illius tantum potest esse unus, et respectu ejusdem termini non possunt relationes multiplicari. Ideo etiam, quamvis demus, relationes ad patrem et matrem esse plures, et solo numero diversas, tamen relatio ad patrem non potest in eodem filio multiplicari. Ratio autem differentiæ inter utraque accidentia potest satis probabilis ex dictis assignari. Primo, ex causa finali, quia quando accidentia sunt omnino similia, superflua et otiosa esset eorum multiplicatio in eodem subjecto, quod natura abhorret; quando vero sunt aliquo modo diversa, vel ordinantur ad diversos fines, ut patet in speciebus intentionalibus, vel resultant ex rebus ordinatis ad diversos fines, et diversas habitudines inde participant, ut contingit in relationibus; et ideo non est superflua, neque præter finem consentaneum naturæ, numerica multiplicatio.

18. Secundo ex parte agentis, quia, quando accidentia sunt omnino similia, nullum agens per se intendit aut pluralitatem eorum, aut aliud inducere in subjectum jam habens aliud omnino simile, quia solum intendit agens reddere passum sibi simile, quod per unam tantum hujusmodi formam satis consequitur. At vero, quando accidentia non sunt prædicto modo similia, cessat hæc ratio, et subjectum indiget majori assimilatione; et ideo agens etiam illam procurat. Ut, verbi gratia, quamvis medium recepta specie Petri sit illi simile intentionaliter, non est sufficienter simile

Paulo; et ideo manet in Paulo virtus ad inducendum speciem qua illud reddat sibi simile, et sic de aliis.

19. Unde tertio redditur ratio ex capacitate subjecti; sicut enim materia prima, quamvis sit indifferens ad omnes formas substantiales, non tamen habet capacitatem ad habendas omnes simul, neque plures, quia una forma sufficienter actuatur, ita etiam subjectum accidentium, quamvis per se primo sit capax alicujus speciei accidentis, et consequenter sit indifferens ad quodlibet individuum ejus; nihilominus non est capax ut simul recipiat omnia vel plura individua talis speciei, quatenus in eis specifica ratio eodem modo reperitur, quia sufficienter actuatur hujusmodi capacitas una forma talis speciei; et hoc contingit quando individua formæ sunt omnino similes, et ejusdem rationis et habitudinis; quando vero accidentia dissimilia sunt, et varias habent habitudines, tunc unum non sufficit ad replendam capacitatem subjecti, et ideo fieri potest ut in eodem subjecto multiplicentur, donec capacitatem ejus omnino repleant. Ut potentia intellectiva quatenus est capax scientiæ naturalis Dei vel hominis, sufficienter disponitur in actu primo una numero scientia metaphysicæ vel philosophiæ, et ideo jam non manet capax alterius scientiæ similis; tamen eadem facultas intellectiva, ut est capax actualis cognitionis hominum, non plene actuatur uno actu, quo Petrum vel Paulum cognoscit, neque una specie intelligibili; et ideo est capax plurium, donec ejus facultas sufficienter compleatur, quia illa plura non actuant illam omnino eodem modo, sed in ordine ad diversa. Quo tandem fit ut, ex distinctionibus supra allatis, illa, quæ distinguit inter absolutum et respectivum, proxime ad veritatem accedat; absoluta enim non multiplicatur, quia semper sunt omnino similia; respectiva vero, vel secundum esse, vel secundum dici, seu relatione prædicamentali vel transcendentali habitudine, multiplicari possunt, quando diversos terminos respiciunt, vel ad diversa munera ordinantur, propter dissimilitudinem quam in se habent, quia nullum eorum plene actuatur subjectum, ut declaratum est. Et juxta hæc explicandus est locus Aristotelis, in 5 Metaphysic. Non est enim necesse ut illud indicium diversitatis specificæ sit universale omnino de omnibus accidentibus, sed de his quæ in individuo sunt perfecte similia.